

Tereziánská 77 iniciativa

ČASOPIS MEZINÁRODNÍHO SDRUŽENÍ

listopad 2015

Foto: Michal Stránský

***V pátek 16. října bubnovala
v pražských Bubnech proti tichu
i nepřehlédnutelná Bára Hrzánová***

Kytici položily sestry Věra Štinglová a Edita Jindrová

Dagmar Lieblová zavěsila kytici u pražského Parkhotelu

Vzpomínka na 16. říjen před 74 roky – zase trochu jinak

Text i foto: Michal Stránský

Vpátek 16. října se shromáždila skupinka několika lidí, aby uctila u pamětního kamene lodžských památek na první transport, který odjel do Lodže právě před čtyřiasedmdesáti lety. Z tisíce židovských mužů, žen a dětí se osvobození dožilo 24 deportovaných. Kytici položily sestry Věra Štinglová a Edita Jindrová.

Na Hagiboru uvítala shromážděné Dagmar Lieblová

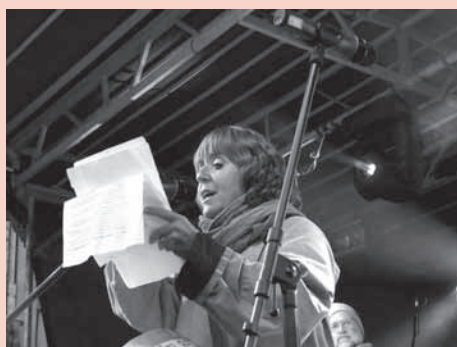
Miloš Zvěřina promítl animovaný film Transport Er

Ve 14 hodin jsme se sešli v kulturním sále Domova sociální péče na Hagiboru, abychom se zúčastnili promítání krátkého animovaného filmu *Transport Er*, který promítl jeho tvůrce Miloš Zvěřina. Po krátkém uvítacím proslovu Dagmar Lieblové promluvil Miloš Zvěřina, který vysvětlil, že se s problematikou holocaustu seznámil jako terezínský rodák. Film sklidil u asi třiceti diváků zasloužený obdiv a závěrečný potlesk.

Po chvíli povídání, které zpestřilo malé občerstvení v podobě kávy, čaje a *štrúdlu*, tříčlenná delegace předsednictva Tereziánské iniciativy odjela k pamětní desce na zdi Parkhotelu položit tradiční kytici. Za deště a ošklivého počasí jsme se znovu sešli s ostatními na nádraží v Bubnech, kde od 17. hodiny začal neobvyklý happening - Bubnování pro Bubny. Více o této zvláštní a velmi zdařilé akci čtete na straně 10 a 11.

Leoš Válka a Pavel Štingl

Bára Hrzánová

Hudební produkce Tam-Tam orchestra

Oběd prezidenta Spolkové republiky Německo Joachima Gaucka se zástupci bývalých vězňů německých koncentračních táborů

Mikoláš Volek

Den 2. července t. r. uspořádal prezident Spolkové republiky Německo Joachim Gauck slavnostní oběd pro zástupce bývalých vězňů koncentračních táborů v Německu a jejich doprovod. Do oficiální prezidentské rezidence, zámku Bellevue v Berlíně, se sjela asi padesátka hostů z celého světa. Za bývalý KT Neuengamme v Hamburku byla pozvána Dagmar Lieblová.

To odpoledne se zámek Bellevue stal oázou; ne však pro úporné horko, jaké v hlavním městě zrovna panovalo. Byl v tu chvíli oázou smíření a odpuštění; a především místem přátelského setkání, což bylo skvěle podtrženo prezidentským neformálním vystupováním.

Prezident se s každým pozvaným nejprve osobně přivítal, načež byli hosté uvedeni do hlavního sálu a usazeni k prostřeným stolům. Po krátkém projevu byl podáván oběd o třech chodech a setkání bylo zakončeno šálkem kávy.

V projevu k hostům řekl prezident Gauck mimo jiné následující:

„(...) To, že se zde setkáváme, že jste přijeli, sedmdesát let od konce války a osvobození táborů, to ani po takové době není samozřejmostí. Někteří z vás museli překonat dlouhou cestu, než byli ochotni mít co do činění s jakýmkoli představitelem Německa či snad vůbec znovu vstoupit na německou půdu.

Isem nesmírně rád, že jste se rozhodli přijet. Jste aktivními zástupci přeživších vězňů a berete se za jejich zájmy. Vaší zásluhou je udržována paměť bolesti a utrpení; vaší zásluhou nezmizí teror, zločiny a ničivé běsnění nacistů z paměti lidstva; a vaše dobrá vůle napomůže mladším generacím k usmíření.

Isem proto vděčný za to, že se zde mohu s vámi setkat a sdílet stůl; že spolu můžeme mluvit a podívat se jeden druhému do očí.“

(překlad MV)

Helen Epstein: Archivist on a Bicycle Vzpomínka na Jiřího Fiedlera

V lednu 2014 byl v Praze zavražděn Jiří Fiedler a jeho manželka Dagmar. Na jeho památku vydala Helen Epstein antologii *Archivist on a Bicycle*, která obsahuje eseje a vzpomínky lidí, kteří Jiřího Fiedlera znali, někteří krátce nebo jen povrchně, jiní celá léta, kdy s ním spolupracovali nebo se s ním přátelili. Kniha obsahuje příspěvky Helen Epstein, Ruth Ellen Gruber, ředitele Židovského muzea v Praze Leo Pavláta, Arno Paříka a mnoha dalších.

Helen Epstein tuto knihu vydala jako e-knihu a nabízí ji k volnému stažení přes Kindle nebo Apple jako ocenění dlouholeté nezištné práce pana Fiedlera. V současné době je kniha v angličtině a připravuje se její možné vydání v češtině. Anglický text je k dispozici na:

http://www.amazon.com/Archivist-Bicycle-Ji-x159-Fiedler-ebook/dp/B0127Q182S/ref=asap_bc?ie=UTF8

Jak Helen Epstein připomíná, Jiří Fiedler převážnou část svého života objížděl, dokumentoval a katalogizoval mizející židovské památky v Čechách a na Moravě. I když přes den pracoval v nakladatelství Albatros, za své poslání považoval právě mapování a katalogizování židovských památek. Od 70. let minulého století až do své smrti v roce 2014 byl nepostradatelným zdrojem informací pro ty, kteří se zajímali o české Židy všude na světě - vědce, historiky, genealogy a muzejní kurátory. Jiří Fiedler zřídka kdy o své práci hovořil, ale považoval ji za svou povinnost, jako reakci na nacismus a komunismus. Po roce 1989 vydal *Židovské památky Čech a Moravy* a publikoval více než sto vědeckých článků. Jeho digitalizovaná encyklopedie židovských památek v Židovském muzeu obsahuje více než 1670 položek.

Rita McLeodová

Cítím, jak mě to obohacuje

*Mgr. Martin Roth, ředitel DSP Hagibor
foto Daniela Kašánková*

Ve funkci ředitele Domova sociální péče Hagibor působím od letošního 1. dubna. Vystudoval jsem Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze a v minulých více než dvaceti letech jsem pracoval jako vedoucí sociálního odboru na radnici městské části Praha 12. Problematika sociálních služeb pro seniory mi tudíž byla vždy blížká jak osobně, tak i profesně.

Musím upřímně říct, že po příchodu na Hagibor jsem byl velmi mile překvapen zdejšími klienty. Hodně a rád se mezi nimi pohybuji, seznamuji se s nimi, často si povídáme. Cítím, jak mě to obohacuje. Ve své práci spatřuji velký smysl a ke zdejším lidem i k tomu, co prožili, mám hluboký respekt.

Samozřejmostí se na Hagiboru stala také vysoká úroveň poskytovaných služeb, kterou se budu snažit udržet. Podmínky jsou zde pro to vytvořené, jde jen o dostatek finančních prostředků a stabilizovaný tým. Právě v tom, že se tím často měnil, vidím určitý problém. Budu pracovat na zlepšení atmosféry mezi zaměstnanci, na zlepšení jejich pracovních podmínek, protože jsem toho názoru, že pokud budou spokojeni v práci, odrazí se to pozitivně i na jejich péči o klienty. Zjistil jsem, že zde pracuje hodně lidí, kteří mají zajímavé nápady a jsou velmi kreativní. Určitě by bylo škoda nevyužít tohoto jejich potenciálu. Proto jsem připravený jim naslouchat a užitečné věci uvádět v život. Chci získat důvěru zaměstnanců i klientů a už teď mám velmi dobrý pocit z pozitivní zpětné vazby.

Zabýváme se rozšířením nabídky aktivizace klientů v našem centru denních aktivit, aby se jich dle možností zapojilo co možná nejvíce do celého spektra nejrůznějších činností. Zjistil jsem, že hodně klientů má o nabízené aktivity zájem. Chci také ještě víc podporovat pořádání kulturních akcí, oslav, užší kontakt s Třígeneračním komunitním centrem. Pro seniory má velký význam, když se mohou vzájemně setkávat s lidmi zvenčí. Uvažujeme i o rozšíření stávajících služeb, např. o nové druhy terapie. Plánuji vytvoření nového systému vzdělávání personálu a budu také podporovat jejich specializaci. To je věc, která byla podle mého mínění poněkud opomíjená. Rád bych rozšířil naše služby i o poskytování paliativní péče, která je zde velmi potřebná. V této věci úzce spolupracuji s panem docentem Kalvachem a všemi praktickými lékaři, kteří u nás pracují. Tento projekt je však na úplném začátku a bude samozřejmě vyžadovat spolupráci všech pracovníků přímé péče a jejich vzdělávání i v této oblasti. Jsem toho názoru, že na zavedení některých nových činností budou potřebné peníze, ale jsou i nápady, které lze realizovat bez finanční náročnosti rovnou našimi vlastními silami. Jak jsem měl možnost poznat, v našem zařízení je velmi mnoho pracovitých a aktivních zaměstnanců, kteří mají dobré náměty na zlepšení práce a já se budu snažit, aby vnitřní organizační systém tyto pracovníky motivoval a nekomplikoval jim jejich nelehkou a záslužnou práci.

Zkrátka vždy je co zlepšovat a zkvalitňovat v zájmu společného cíle – poskytnout obyvatelům našeho domova bezpečné zázemí, kde o ně bude perfektně postaráno a kde se budou cítit příjemně.

Růže pro paní Annu

Eva Fantová, foto Pavel Fanta

Poněkud neobvyklým způsobem se rozhodli současní majitelé domu č. 32 v Jevíněvsi vzpomenout na paní Annu Ostritovou (1901 – 1942). Žila zde do doby, než nastoupila do transportu z Kladna do Terezína. Po krátkém pobytu v Terezíně odjela Anna O. s transportem do Estonska, do tábora Raasiku, kde s největší pravděpodobností zahynula. Její osud není tak úplně jednoznačný, není jasné, zda byla mezi popravenými v Raasiku, nebo se jí podařilo projít ještě dalšími tábory.

Terezínská pamětní kniha uvádí Raasiku, existují výpovědi několika málo přeživších, že část transportu pokračovala přes další tábory až do Bergen-Belsenu. Nic to však nemění na faktu, že Anna O. nepřežila.

Jako vzpomínku na ni byly před domem, kde žila, zasazeny tři růže.

16. srpna 2015

Má dvojitá radost aneb Nicholas Winton bude na britské známce

Michaela Vidláková

britská Královská pošta rozhodla, že po bližší domluvě s rodinou o provedení známky hodlá tuto známku v příštím roce skutečně vydat. Jediné schválení, které je ještě zapotřebí, je podpis královny. Tak snad to neodmítne, když ho sama kdysi povýšila do šlechtického stavu.

Tak to je ta moje dnešní dvojitá radost: jednak, že tolik lidí, včetně mnoha mých přátel, se pod petici podepsalo, a jednak, že petice měla úspěch!

WE DID IT! Royal Mail WILL honour Sir Nicholas Winton after 100,000 back campaign via @JewishNewsUK

A ještě jedna pozitivní zpráva

Bylo 20. srpna. Kdosi z mých přátel mi mailem přeposlal žádost o podpis na petici. Ne vždy podobným žádostem vyhovím, tady však ano. A nejen to, vyhověla jsem i prosbě organizátorů petice, abych tuto žádost poslala dalším lidem. Petice s malým obrázkem Nicholase Wintona byla organizována Justinem Cohenem a Richardem Ferrerem prostřednictvím Jewish News a jejím účelem bylo požádat britskou poštu, aby na jeho počest vydala známku – snad jako malé zadostiučinění za to, že Nobelovu cenu míru dostal třeba Arafat a Obama, jejichž zásluhy nejsou zrovna nezpochybnitelné. Přes veškerou snahu a několikeré petice švédská Královská společnost Wintona touto cenou poctit neráčila, ač by si to byl určitě zasloužil.

Britské známky kdysi nesly pouze portrét krále nebo královny. V dnešní době se ale na známkách tisknou i portréty významných osobností Spojeného království a britská Královská pošta každoročně obdrží stovky žádostí, aby různí lidé byli takto poctěni či uctěni. Známek se vydává ale pouze několik a tak šlo tedy o to, aby žádost

za Nicholase Wintona ve značně silné konkurenci uspěla.

Přeposlala jsem petici více spřízněným duším jako „skrytou kopii“ – a ještě též den mi začaly přet maily od organizátorů petice, potvrzující, že většina z nich podobně jako já petici ihned podepsala a mnozí ji také poslali dál. Měla jsem z toho radost. A ještě větší radost mám z dnešního mailu, který mi sděluje, že po získání více než 100 000 podpisů

Dvojitá radost se začátkem září ještě rozšířila o třetí: Česká pošta předběhla tu britskou a 2. září 2015 vydala příležitostnou známku s názvem Pocta siru Nicholasovi. Známkou navrhl malíř a grafik Zdeněk Netopil. (Koupila jsem jich hned několik a dopis ofrankovaný touto známkou budu posílat pouze vybraným adresátům.) V polovině září převzala arch známek i dcera N. Wintona Barbara.

Rozhovor, spíš vyprávění Evy Merové

Anna Lorencová

Pověz něco o své rodině. Jak bys ji charakterizovala?

Rodiče byli dosti zámožní, tatínek, Emil Landa, měl továrnu na žíněné látky „Landa a spol.“. Maminka byla po druhé vdaná a z prvního manželství měla dceru, o deset let starší než já.

Byla vaše rodina židovsky orientovaná?

Rodiče si uvědomovali svou víru, ale do synagogy nechodili, ale dědeček měl zakoupené místo ve Španělské synagoze. Já jsem chodila do náboženství, kde jsem se poprvé dozvěděla něco židovství.

Setkala jsi se před válkou s nějakým projevem antisemitismu?

Nevzpomínám si, že bych se před válkou s něčím takovým setkala, ale to se v roce 1940 změnilo. Museli jsme se vystěhovat z našeho krásného moderního bytu do jednoho pokoje dědečkova čtyřpokojového bytu a tatínkovi vzali továrnu. Protože židovské děti už nesměly navštěvovat české školy, začala jsem chodit do židovské školy v Jáchymově ulici. Ve škole se mi líbilo, byly tam chytré děti, výborní učitelé a našla jsem tam spoustu nových přátel. Volné chvíle jsem v létě trávila na Hagiboru, kam jsme chodily pěšky, veřejnou dopravou jsme jezdit nesměly. Přesně v osm hodin jsme museli být všichni doma, po osmé nesměli židé vycházet na ulici.

A v roce 1941 začaly transporty. Odjížděli příbuzní, známí, přátelé i moje sestra. V roce 1942 byla povolána i naše rodina a 2. července jsme přijeli do Terezína. Zpočátku jsem bydlela s maminkou v Hamburských kasárnách, později v „Kinderheimu“, rovněž v Hamburských kasárnách. Oba rodiče pracovali, maminka byla ošetřovatelkou a tatínek úředníkem ve zdravotnictví – „Gesundheitswesen“.

Když se z Terezína odstěhovali čeští obyvatelé a Terezín se stal ghettem, byl ve velké budově na náměstí – L 410 – vytvořen velký „Kinderheim“. Bydlela jsem na pokoji se stejně starými děvčaty. Nevzpomínám si, že bych trpěla hladem nebo jinak, i když jsem byla často nemocná, ale to mi nevadilo. Měla jsem tam kamarádky, milovala naše „Betreuerky“ a zažila mnoho zajímavého. Bylo mi dvanáct let, ale jako bych se právě probudila z dětství. Začala jsem přemýšlet o životě, o lidech, hodně jsme společně četly, kreslily, hrály divadlo a chodily do divadla na terezínských půdách. Největší dojem ve mně zanechala dětská opera „Brundibár“, kterou nacvičily terezínské děti. Hrála se v Magdeburských kasárnách a viděla jsem ji snad patnáctkrát. Na Terezín mám vedle špatných vzpomínek, odjezdy transportů, nemoci, sčítání v Bohušovické kotlině, i vzpomínky pěkné.

Když jsem v prosinci 1942 dostala předvolání do transportu, byla jsem nešťastná. Tři dny jsme byli ve *šlojsce* v Hannoverských kasárnách a pak jsme jeli tři dny

v dobytčáku do Osvětimi. Ačkoliv jsem byla velmi klidná a vyrovnané dítě, dostala jsem ve vlaku hysterický záchvat a nemohla se uklidnit. Když se mě maminka ptala, proč pláču, řekla jsem, že jedeme tak daleko a už se nevrátíme.

15. prosince 1943 jsme přijeli na osvětimskou rampu. Bylo to v noci, vyhnali nás z vagonů, vzali nám zavazadla a naložili do nákladních aut. Pak nás zavezli do sauny a odvedli do místnosti se sprchami; byly jsme nahé a mezi námi se procházeli esesáci. Vzali nám naše šaty a boty a každý vyfasoval nějaké staré hadry a dřeváky. Pak nám polské vězeňkyně vytetovaly čísla na levém předloktí; moje číslo je 71266. Tak začal náš život ve vyhlazovacím táboře Birkenau.

Náš tábor B-II-b byl rodinný tábor pro židy, kteří přijeli z Terezína. Neostříhali nám vlasy a rodiny zůstaly pohromadě ve stejném lágru, ale na různých blocích. O několik dnů později byl organizován dětský blok, kde byly děti do čtrnácti let. Děti se zabýval Fredy Hirsch, kterého jsme znaly z Prahy a z Terezína. Tam jsme si četly, psaly básničky, hrály divadlo, zpívaly. Díky Fredymu jsme dokonce dostávaly o něco lepší stravu než dospělí – polévku s krupicí, a někdy kus bílé vevy. Horší to měli rodiče.

Tatínek dostal v Terezíně tuberkulózu, která se mu v Osvětimi velmi zhoršila. Musel pracovat na stavbě silnice, byl zesláblý a 13. dubna 1944 zemřel. Maminka pracovala na bloku, kde se vyráběly pásy pro vojenské účely a ženy tam musely těžce pracovat. Když někdo udělal chybu nebo se nesplnila norma, nedostaly ženy druhou polévku nebo plátek salámu.

Během našeho pobytu v Birkenau byl zlikvidován zářijový transport; říkalo se, že měl šestiměsíční karanténu. 8. března 1944 šli všichni do plynu a s nimi i náš vedoucí mládeže Fredy Hirsch. Náš prosincový transport ještě v Osvětimi zůstal a v květnu 1944 přijel ještě jeden transport z Terezína.

2. července uplynula naše karanténní lhůta a lágr měl být zlikvidován. Přijeli esesáci, třídili nás – říkalo se tomu selekce nebo asent. Do práce měli jít jen praceschopní od šestnácti do čtyřiceti let, ostatní zůstali v lágru. Nevědělo

se, co s nimi bude, ale všichni tušili, že půjdou do plynu. V táboře zůstala i moje babička.

Já s maminkou jsme byly uznány za praceschopné. Mně bylo třináct, a když se mně esesák zeptal, jak jsem stará, řekla jsem šestnáct, a když se ptal na zaměstnání, odpověděla jsem „gärtnerin“ a šla jsem na práci. Maminka taky, ačkoliv jí bylo čtyřiačtyřicet a vypadala dost špatně. Selekce se prováděla v bloku, esesák tam seděl a nahé ženy musely skákat, otáčet se a dokazovat svou zdatnost.

2. července 1944, přesně dva roky po našem příjezdu do Terezína, jsme opustily B-II-b. Přešly jsme do *frauenlagersu*, kde to bylo mnohem horší než v rodinném táboře. Byly tam Polky, trestankyně, které nás bily, nadávaly nám, nedávaly nám jíst a nenechaly nás spát. Seděly jsme na pryčnách, lehnout jsme si nemohly, protože nebylo místo, a od tří hodin ráno se stál apel. Ve dne jsme seděly před blokem a čekaly na polévku. Pak jsme čekaly, až budeme smět do bloku.

Pak začaly selekce, měly jsme jet do Německa na práci; tři transporty už odjely. Myslím, že napřed ty nejzdatnější, a pak ty, co zůstaly. Dostaly jsme se s maminkou do posledního transportu, který jel do Stutthofu. Jely jsme dlouho, někam na sever Polska.

Stutthof byl tábor vedle Danzigu, v bývalém polském koridoru. Ležel v pěkné krajině a byl mnohem menší než tábor v Osvětimi. Bylo horko, seděly jsme na písku a zase nás pořád třídili. Ani nevím, jak dlouho jsme tam byly, než nás odvezli nákladní lodí do vesnice Dörbeck. Přišly jsme na velkou louku, kde nebylo nic, tam jsme měly bydlet a pracovat. Dali nám stany, každý pro deset lidí, a těch stanů bylo sto, to znamená, že nás bylo tisíc.

Příští den začala práce. Dostaly jsme lopaty a krumpáče a kopaly zákopy pro vojáky, hluboké metr osmdesát. Pracovaly jsme celý den, dokud bylo světlo. Večer jsme dostávaly polévku a kus chleba. Měly jsme hlad a práce nás vyčerpávala. Hlíдали nás esesáci, později jim pomáhala *hitlerjugend*. V táboře bylo asi dvacet až třicet Češek, ostatní byly Maďarky a Litevky, které byly krátce z domova, měly dokonce ještě svoje šaty. Když byla práce hotová, odvezli nás na jiné místo, do jiné vesnice. Jely jsme normálním vlakem celou noc, spaly jsme na podlaze a 1. září jsme přijely do vesnice Gutau. I tam jsme bydlely na louce ve stanech, ale později nám postavili kulaté dřevěné stany se slámou na zemi. Uprostřed byla kamna, kde jsme směly večer po práci topit. Pracovaly jsme celý den, ale kopaly jsme hlubší zákopy – protitankové, tzv. „*panzergraben*“, tři a půl metru hluboké. Neměly jsme teplé šaty, začínala zima a bylo to s námi čím dál horší. Práce byla příliš těžká, zima velká, mnohé z nás onemocněly úplavicí. Nemohly jsme se mýt a měly jsme vši. Maminka hrozně zeslábla a 22. listopadu umřela. Zůstala jsem sama.

V lágru bylo i několik děvčat z Terezína, měly tzv. komunu a pozvaly mě, abych se k nim nastěhovala do stanu, což jsem učinila. 28. listopadu esesáci dovolili všem nemocným zůstat doma. Když praceschopné odešly do práce, seřadili všechny nemocné a řekli, že pojedeme zpátky do lágru. Neměla jsem boty, tak jsem si na nohy přivázala slámu. Šly jsme celou noc, a když jsme došly skoro

k nádraží, esesáci řekli, abychom se obrátily a šly zpět. Ani nevím, jak dlouho zpáteční cesta trvala. Šla jsem bosa. 29. listopadu jsme se vrátily do lágru, chtěla jsem se ohřát, dala jsem nohy ke kamnům, a nohy mi začaly černat. Nemohla jsem se postavit, ležela jsem na bloku, do práce už jsem nemohla, měla jsem velké bolesti a nohy mi začaly hnisat. „*Lagerärztin*“, Maďarka, řekla, že mám gangrénu a že nohy mi musí být amputovány. Ale vlaky už nejezdily, do práce chodilo jen několik nejzdatnějších a dostávaly za to větší přiděly.

V lednu 1945 už bylo slyšet dunění, fronta byla blízko. 18. ledna Němci řekli, že si máme vzít své věci, že lágur bude evakuován. Kdo nemůže jít, ať zůstane, že přijedou autobusy. Myslely jsme, že ty, co zůstanou, zabijí. Ty, co odešly, mi ještě ukradly deku. Byla mi zima a zahrabala jsem se do slámy. Němci začali dávat smrtící injekce. Některé zemřely, některé měly krvácející rány na rukách. Některé ženy odvedli Němci na hřbitov, řekli jim, že tam čeká autobus, který je odveze. A začali do nich střílet. Ráno bylo v lágru ticho, Němci utekli. Zraněné se začaly vracet ze hřbitova a mezi nimi i moje přítelkyně Anita Fischerová s matkou. Neměly jsme co jíst a některé ženy chodily do vesnice žebrot. Já jsem nemohla vstát a jedla, co mi kdo dal. Mladé Maďarky si vařily brambory a dávaly mi vodu z brambor, což byla pro mě velká pochoutka.

21. ledna vstoupil do našeho stanu sovětský voják. Byl to mladý kluk, otevřel dveře, udiveně na nás koukal a my na něho. Nerozuměli jsme si. Příští den přišel sovětský lékař a ošetřil mi nohy. Po několika dnech jsme se přestěhovaly do domu bývalého starosty, který asi utekl. Ve starostově domě jsme dokonce dostávaly nějaké jídlo. Ležely jsme na pryčnách, v kamnech se topilo a něco jsme jedly. Někdo chodil žebrot do vesnice. Žili tam Poláci a ti vždycky něco dali.

Z Československa nás bylo už jen pět. Fischerovy, Kleinovy a já. Asi po třech dnech nás Němci odvezli do Deutsch Eylau, podivného města, kde nebylo žádné civilní obyvatelstvo, jen vojáci a vojenské špitály. Do jednoho z těch špitálů nás dali. Bylo hodně nemocných, měli tuberkulózu i jiné choroby. Některým museli amputovat nohy, hodně žen ve špitále zemřelo.

Ale my už jsme se cítily dobře a chodily jsme pomáhat do kuchyně; loupaly jsme brambory. Taky jsme chodily po městě, ale neměly jsme žádné civilní šaty, jen pyžama a německou vojenskou uniformu, kterou nám dali Rusové. Já měla zelený vojenský kabát. Pak nám řekli, že město Deutsch Eylau bude vyklizeno a že tam budou jen špitály pro raněné vojáky. Kdo nemůže pracovat, má odjet vlakem dál na východ.

Cítila jsem se dobře, do špitálu jsem nechtěla, chtěla jsem domů, do Prahy. Ale nikdo nevěděl, jestli už je Praha svobodná, nebo zda tam jsou ještě Němci. Když se ukázalo, že všechny Češky, které byly se mnou, jedou dál, tak jsem se taky přihlásila a náčelník sanitního vlaku, kterým jsme měly jet, to dovolil. Ve vlaku jsme byly tři týdny a nikdo nevěděl, kam se jede. Během cesty jsme dostávaly třikrát denně jídlo a měly jsme lékařské ošetření. Vedoucím vlaku byl sovětský major, doktor Mer. Byl to dětský ►

lékař, žid, který se velice zajímal o naše osudy. Neuměly jsme rusky, ale on rozuměl německy, tak jsme mu všechno vyprávěly. Řekl, že mě chce adoptovat, a já mu řekla, že chci do Prahy; doufala jsem, že tam najdu své příbuzné a snad i sestru, že nikam jinam než do Prahy nechci. Bylo mi čtrnáct let.

Když jsme přijely do Syzraně na Volze v Kujbyševské oblasti, musely jsme vystoupit a zase jsme byly ve vo-

Eva Merová na besedě Naše 20. století (říjen 2014) – foto Matouš Bičák

jenském špitále. Pan doktor Mer řekl náčelníkovi špitálu, kdyby ostatní ženy měly jet ještě někam dál, aby mě tam nechal, že nechce, abych se mu ztratila. Za několik dní opravdu všechny české ženy odjely do civilní nemocnice v Kujbyševě a mě nechali v Syzrani, kde jsem byla ještě tři měsíce. Začala jsem se učit rusky a koncem srpna jsem odjela, už sama, ze Syzraně do Leningradu, do rodiny doktora Mera.

Kdo byla rodina doktora Mera?

To byl jen on a jeho manželka, klavíristka, děti neměli. V Leningradu jsem začala chodit do školy, ale jelikož jsem neuměla rusky, učila jsem se první rok spíš soukromě. Moc jsem toho neuměla, protože už jsem dlouho do žádné školy nechodila. Ale už za rok jsem šla do normální ruské střední školy.

Co pro tebe znamenala ta náhlá změna prostředí, Rusko, kde jsi nikdy nežila, cizí rodina?

Myslěla jsem, že je to všechno jen dočasné a až skončí válka, vrátím se do Prahy. Válka skončila, když jsem ještě byla v Syzrani, ale už jsem tam byla sama a neměla žádnou možnost se vrátit. Merovi byli ke mně velice hodní a nechtěli, abych odjela. Starali se o mne a nechali vystudovat. Na střední škole jsem měla zpočátku velké potíže s ruštinou, ruští učitelé nemohli pochopit, že neumím rusky. Ale nakonec jsem střední školu ukončila s vyznamenáním.

Dostala jsem dokonce stříbrnou medaili, která dávala možnost postoupit k dalším zkouškám na vysokou školu. Chtěla jsem studovat filologii – češtinu. A tady jsem se poprvé po válce setkala s antisemitismem. Na češtinu mě nepřijali, i když jsem měla medaili, která mi dávala oprávnění k přijetí na vysokou školu. Nakonec jsem se na univerzitu dostala a studovala němčinu a španělštinu.

Nějak ti zdůvodnili, proč tě nepřijali?

Ne, napsala jsem dokonce Stalinovi, a asi za dva měsíce jsem dostala odpověď, že je pozdě, školní rok už začal, že je tam moc lidí. Studovala jsem do roku 1955. V roce 1953 jsem se vdala, můj manžel byl leningradský žid, studoval architekturu a stal se architektem. To už jsem na návrat do Prahy nemyslela.

Ještě musím říct, že jsem několikrát psala na Červený kříž a na různé instituce, ale nikdy jsem nedostala odpověď. Ptala jsem

se na příbuzné a známé, ani na to nepřišla odpověď. Asi v roce 1959 jsem si koupila knihu Ericha Kulky *Továrna na smrt* – v češtině. Tam jsem se dozvěděla o osudech českých židů. Napsala jsem do Prahy Erichu Kulkovi a ten dal článek do novin. Tak jsem našla všechny známé a vzdálené příbuzné, kteří přežili.

Adoptovala tě židovská rodina doktora Mera, provdala jsi se za židovského architekta, resp. studenta architektury, žila jsi tedy v židovském prostředí. Narazila jsi někdy na nějakou překážku, která s tím souvisela?

Ačkoliv jsme oba výborně studovali, nedostali jsme aspiranturu, přestože jsme chtěli. Můj muž byl sice kandidátem věd, ale všechno dělal s velkými potížemi. Nikdy nedostal vyšší, lepší místo, protože nebyl ve straně, a nikdy ho neposlali na služební cestu. Byli jsme jedině v Československu na pozvání příbuzných.

Kde jsi pracovala?

Učila jsem němčinu, nejdřív na střední škole, a později třináct let na Akademii umění, na katedře cizích jazyků.

Chtěla bych ještě podotknout, že jsou to všechno velmi staré příhody, na všechny se už dobře nepamatuji, některé podrobnosti mi už unikly. Až dosud se mě na to nikdo nezeptal. Poprvé v životě jsem si teď znovu připomněla tuhle válečnou odyseu. Kdybych to mohla udělat před dvaceti třiceti lety, byla bych si toho pamatovala mnohem víc.

Terezínský kabaret v USA

Lisa Peschel, foto Irve Del

Z angličtiny přeložila Doris Grozdanovičová

P. Horpatzky: Jakkak se to město jenom jmenovalo, podle nějakého německého básníka, Schillera? Ne, jinak.

F. Porges: Heine, Heino? Uhlando?

P. Horpatzky: Taky ne. Jak se jmenuje tohle německy (ukazuje na pěst)?

F. Porges: Faust.

P. Horpatzky: Jo, jo, a kdo napsal Fausta?

F. Porges: No, Goethe.

P. Horpatzky: Ano, správně, ghetto se to jmenovalo.

Tento vtíp se poprvé objevil na jaře 1944 ve druhém českém kabaretu s názvem „Smějte se s námi“. Napsali ho vězňové Felix Porges, Vítězslav „Pidla“ Horpatzky, Pavel Weisskopf a Pavel Stránský. Děkuji rodině Felixe Porgese (Miroslavovi, Janovi a Zdeňkovi Prokešovým) a terezínské tanečnici Haně Lojínové (ne Ledererové), která mi ukázala rukopis. Vydala jsem „Smějte se s námi“ ve sbírce „Divadelní texty z Terezínského ghetta“ v roce 2007 (nyní jsou k dostání také v anglické verzi: *Performing Captivity, Performing Escape: Cabarets and Plays from the Terezín/Theresienstadt Ghetto*).

Teprve před několika měsíci byl tento a další vtípy z prací čtyř terezínských kabaretérů vyprávěny v Americe, a to od 17. do 27. září 2015 pod názvem „Proč se smějeme“ v Minneapolis, stát Minnesota. Mnoho členů TI vidělo „Proč se smějeme“

Na snímku zleva jsou američtí herci: Skyler Nowinski, Elise Langer a Ryan Lindberg

v létě 2011 v Terezíně (pod záštitou Rafael Schächter Institutu) a v Praze jako součást festivalu Devět bran. Tehdy kabaret předvedla skupina umělců z Minneapolis. Naštěstí to mohli zopakovat ještě v USA v září 2015. Ta hra byla velice dobře přijata a noviny Minneapolis Star-Tribune o ní napsaly: *Proč se smějeme je smutná památka na hrdiny skutečného života, kteří humorem bojovali proti hrůze.*

Zanedlouho se na jevišti objeví více her a hudebních děl, vytvořených v Terezíně. Spolu s kolegy plánují v září 2016 festivaly v Praze, Terezíně a v Plzni, jejichž součástí bude nová práce o skladateli Gideonu Kleinovi a *rekonstrukce* Terezínské dětské opery „Broučci“.

Brzy podáme více informací a čtenáři Terezínské iniciativy jsou na představení srdečně zváni.

Bubnování pro Bubny aneb Bubnujeme proti tichu

Michal Stránský, foto Matěj Stránský

Happening zahájil na improvizovaném jevišti Pavel Štingl, který mimo jiné řekl: *Není pravda, že to nejhorší se už stalo. Je třeba bubnovat i pro to, co teprve přichází.* Pak ještě přítomně pozdravil Leoš Válka a bubnování mohlo vypuknout a také vypuklo.

Každý zájemce se mohl připojit k rytmu, který udávali David Koller, Alan Vitouš a Miloš Vacík. Příchozí měli k dispozici přibližně čtyři stovky bubnů a bubínků a dalších bicích či chřestících nástrojů. Na jevišti se střídali i někteří známí herci a herečky, za všechny Jana Boušková, Václav Vydra, Nella Boudová a rozhodně nepřehlédnutelná Bára Hrzánová.

Mezi publikem byli nejen členové Tezezínské iniciativy, ale i jiní bubnující Pražané a také pražská primátorka Adriana Krnáčová a Táňa Fischerová, herečka a politička.

Ve středu 14. října byla na nádraží Bubny otevřena expozice Fragment, kde mohou návštěvníci nahlédnout do rodinných alb několika kdysi deportovaných židovských spoluobčanů.

V předvečer výročního dne prvních transportů z nádraží Bubny se konalo ve Washingtonu na Velvyslanectví České republiky shromáždění, které podpořilo výstavbu Památníku ticha Bubny. Symbolickým úderem do bubnu jej zahájila Madeleine Albrightová. A tak jako v Praze, tak i ve Washingtonu lidé hromadně bubnovali proti tichu mlčící většiny, proti lhostejnosti a pasivitě v dobách ohrožení člověka.

Z výstavy *Fragment*

Leoš Válka, ředitel DOX

Táňa Fischerová, herečka a politička

Z výstavy *Fragment*

Z výstavy *Fragment*

Bubnující publikum v pražských Bubnech

Děti se zúčastnily bubnování s velkou chutí

Pražská primátorka Adriana Krnáčová a Pavel Štingl

VIP hosté v suchém a vytopeném stanu

Bubnující publikum

Vrba-Wetzler Memorial 2015

Radek Hejret, foto David Hejret
www.vrbawetzler.eu

„Teraz je čas mlčet a kráčet,“ říká sedmdesátiletý Fedor Gál, nositel myšlenky založit tradici Vrba-Wetzler Memorialu v okamžiku, kdy stojíme na okraji vyhlazovacího tábora Auschwitz-Birkenau. Všichni se nacházíme přibližně na tom místě, kam se 7. dubna schovali a odkud 10. dubna 1944 utíkali dva mladí slovenští Židé – Alfréd Wetzler a Rudolf Vrba.

Dnes, 20. srpna 2015, vyrážíme po jejich stopách. A není to poprvé. Vloni se nás tady sešlo čtyřicet, letos je nás o šedesát víc. Slováci, Češi, Poláci, Maďari, Britové, Kanadáné, Izraelci a Američané. Už jsme měli možnost nasát hrůznou atmosféru tohoto místa věčně poznamenaného nepředstavitelným utrpením stovek tisíc vězňů a hromadným vražděním civilního židovského obyvatelstva nacisty okupované Evropy.

Právě z toho důvodu, co sami zažili, co viděli, co slyšeli a co správně vytušili, se na jaře 1944 rozhodli Vrba s Wetzlerem dál už nečekat a ve spolupráci s místním odbojovým hnutím vymysleli a realizovali nejspolehlivější plán útěku z nejpřísněji kontrolované továrny na smrt v dějinách. Vybaveni pouze malou mapkou vytrženou ze školního atlasu a vyzbrojeni dvěma malými nožíky, vydali se na sto padesát kilometrů dlouhou cestu na Slovensko do Žiliny. Pěšky, bez jídla a pití, místy do pasu v závějích sněhu, utíkající před střelami německé hlídky, spoléhající na svůj instinkt a posléze i na pomoc venkovanů. Dokázali nemožné – za tři týdny se dostali až na ústředí Židovské rady v Žilině, kde ve sklepení, za všeobecné nedůvěry místních, každý v jiné místnosti, sepsali detailní třicetidvoutý stránkovou zprávu o tom, co se ve skutečnosti děje s židovskými transporty vypravovanými směrem „na východ“.

A tak kráčíme, nejstaršímu účastníkovi je 74 a nejmladšímu necelých 15 let. První den pochodu se k nám přidává několik mladých lidí na invalidních vozících se svými asistenty z Jedličkova ústavu. Máme před sebou 34 km, než dorazíme na místo prvního noclehu. Jsme v Pisarzowicích, polské vesnici, kde Vrba s Wetzlerem poprvé požádali o pomoc venkovské obyvatele. Čteme úryvky z knihy Rudolfa Vrby „Utekl jsem z Osvětimi“, a tím si připomínáme dobové reálie. Večer si pak vychutnáváme polskou pohostinnost a pokračujeme v rozhovorech započatých přes den.

A tak pokračuje dalších pět dní – přes den společně kráčíme po asfaltkách i nebezpečných horských stezkách, překonáváme vrchy Malých i Slezských Beskyd, bavíme se o historii i výzvách současnosti, pomáháme si, více se poznáváme. Jsme tu mladí i staří, muži i ženy z různých koutů zeměkoule a s různými životními zkušenostmi. Všichni rádi využíváme služby našich skvělých polských průvodců a průvodkyň i jejich dobrovolných pomocníků. Svá těžká zavazadla svěrujeme do péče doprovodných vozidel, na která také spoléháme

ve chvíli, když už prostě naše tělo řekne dost. A těšíme se, až večer složíme naše unavená těla do postelí. Uvědomujeme si, že Vrba s Wetzlerem tento komfort neměli.

Společných zážitků je víc než dost, navíc nám po celou dobu přeje počasí – takže se všichni živí, zdraví a šťastní dostáváme do cíle naší cesty – do Žiliny, kde je celý Memoriál zakončen slavnostním večerním kulturním programem za bohaté účasti veřejnosti. A příští den nás čeká ještě odborná vědecká konference věnovaná problematice holocaustu v širších historických souvislostech.

Vrba-Wetzler Memorial 2015 končí, a my už připravujeme jeho další ročník – tradice je založena! Přidáte se?

Skromná umělkyně Helga Weissová-Hošková

Michaela Vidláková

Všichni víme, jak známé jsou terezínské kresby Helgy Weissové-Hoškové, které vyšly v knížce *Maluj, co vidíš*, a putovaly také po mnoha místech ve formě výstavy. Známe dobře její pamětní desku, připomínající transporty do Terezína. Víme také o jejím *Deníku*, který sice není celý autentickým každodenním zápisníkem, nicméně velice výstižně zachycuje i Helžiny vzpomínky z doby, kdy právě vůbec neměla k zápisníku a tužce přístup. Možná si také vzpomeneme, že ji v r. 2009 prezident Václav Klaus vyznamenal medailí Za zásluhy. V témže roce dostala i Medaili Josefa Hlávky na Akademii věd ČR. Ale její činnosti si umějí vážit i jinde, možná i víc než u nás. Tak jako *Deník Anne Frankové* i její kresby z terezínského ghetta *Maluj, co vidíš* a kniha *Deník* oslovují čtenáře nejen u nás, ale i v Rakousku, Německu a mnoha dalších částech světa. Např. v r. 1993 obdržela čestný doktorát na Massachusetts College of Art and Design v Bostonu a v r. 2014 jí německý velvyslanec pan Lingemann předal Záslužný kříž se stuhou za zásluhy o připomínání a smíření.

Letos v červnu se dostalo Helze Weissové-Hoškové dalšího velice významného uznání: Rakouský velvyslanec Ferdinand Trauttmansdorff jí ve své pražské rezidenci předal Rakouský čestný kříž za vědu a umění. Ocenění obdržela za svůj přínos k šíření povědomí o holocaustu.

Ovšem veliký význam by měla možnost seznámit širší veřejnost s jejími pracemi jako zralé umělkyně – a těchto jejích výstav se bohužel u nás v Česku objevuje dost málo, ač obrazy a grafiky jsou velice výmluvné a emotivní. (Pokud vím, poslední velká výstava v Praze byla asi tak před 15 lety.) O to více lze ocenit počin saského města Freibergu, kde v rámci 70. výročí osvobození tamního koncentračního tábora byla ve Středosaském divadle a v koncertní síni a v jednacím síni kostela sv. Mikuláše od 10. dubna do 11. května 2015 uspořádána výstava tří umělkyní svým způsobem spjatých s tímto táborem. Mottem bylo „We are still here“ („Ještě jsme tady“) a vystaveny byly práce

Hlad, grafika

Jany Zimmer, Helgy Weissové-Hoškové a Stefanie Busch.

Helga Weissová byla kdysi zřejmě nejmladší vězeňkyní KT Freiberg, největšího pobočného tábora KT Flossenbürg, a byla jednou z 1000 židovských žen poslaných z Osvětimi, aby za velice těžkých pracovních a životních podmínek pracovaly v tamní továrně na letecké díly Freia. Také druhá umělkyně, Jana Zimmer, má k tomuto místu osobní vazbu, protože tam byla uvězněna její matka, od jejíž první dcery (tedy ve vztahu k Janě Zimmer nikdy nepoznané sestry) Markéty, zavražděné v Osvětimi, se zachovaly terezínské kresby. Třetí z účastnic, Stefanie Busch, spoluvytvořila v r. 2013 pamětní desku, která připomíná existenci tohoto tábora a utrpení jeho vězeňkyň.

Podívejme se tedy aspoň na některé ukázky prací Helgy Weissové-Hoškové z katalogu této výstavy. Určitě budete se mnou souhlasit, že by to zasloužilo uspořádat pořádnou velkou výstavu!

Memento, grafika

Do plynu, obraz, olej

Arnošt Reiser

Michaela Vidláková

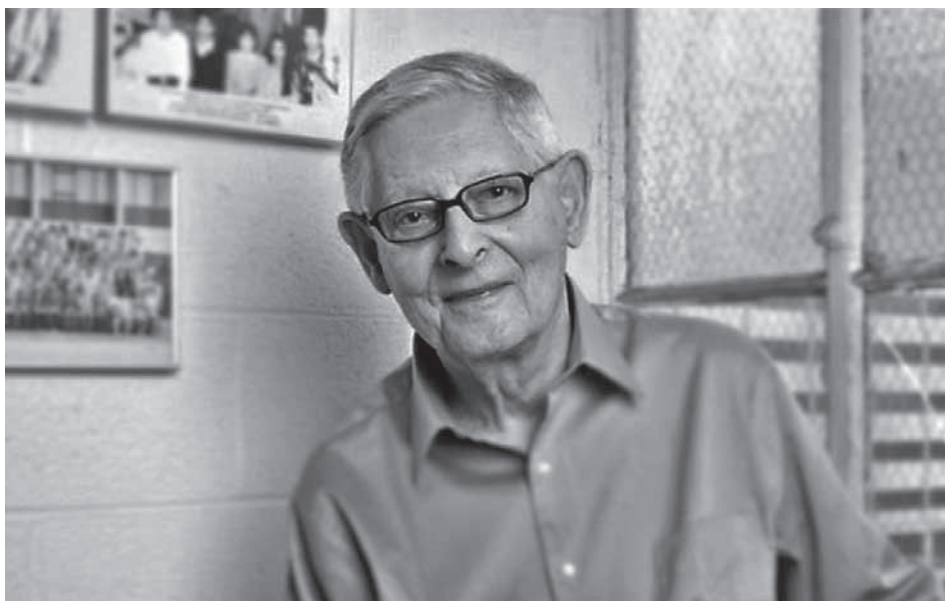
Věrní čtenáři časopisu TI se mohli se jménem Arnošt Reiser setkat na našich stránkách již dvakrát. Dnes se s ním setkáváme tedy potřetí, bohužel v kontextu nejsmutnějším. 4. srpna 2015 opustil Arnošt svou milovanou ženu Rutku a rodinu i neméně milovanou vědu. Zemřel v New Yorku v pozeňnaném věku 95 let.

Narodil se 5. 7. 1920 v Praze jako syn Paula a Hanny Reiserových. Jeho původními zájmy v mládí byla literatura a hudba, nicméně na střední škole ho jeden profesor zaujal líčením některých nedávných poznatků v oboru fyziky natolik, že to mladého středoškoláka přimělo zapsat se do kurzu laboratorních technik a jeho zájem se nakonec soustředil na studium chemie.

Jenže i jeho postihla okupace a protizidovská opatření. V r. 1940 začal vyučovat židovské děti vyloučené z veřejných škol, a tak kromě výzkumu se jeho životním posláním stala i výuka. Ovšem v květnu 1942 byl deportován s rodiči do Terezína a posléze do Auschwitzu a do Gross Rosenu. Rodiče zahynuli, Arnošt a jeho sestra přežili. Sám říká, že v Terezíně na něj velice zapůsobili někteří vědci, kteří se ani v těchto podmínkách nepřestávali zajímat o svou někdejší práci a přednášet o ní.

Po válce se vrátil do Prahy, vystudoval chemii na VŠCHT, později se stal asistentem a docentem fyzikální chemie a naplno se věnoval teoretické i aplikované vědě a výuce studentů. Napsal společně s Ed. Hálou klíčovou učebnici Fyzikální chemie a získával postupně vědecké renomé.

S utužujícím se komunistickým režimem začal hledat možnost úniku a skutečně s manželkou Ruth a dvěma malými syny se odvážili ojedineleho a riskantního útěku, když z východoněmecké výletní lodi blízko

dánských břehů všichni naskákali do moře a úspěšně se dostali na břeh. Po měsíční vazbě v Dánsku společně s Janem Ročkem, jehož rodina rovněž dobrodružně unikla z komunistického „ráje“, se tak obě rodiny ocitly na svobodě a začaly nový život. Na jejich propuštění z dánské vazby se podílel i známý vědec a nositel Nobelovy ceny Niels Bohr. Arnošt o tom napsal velice zajímavou a čtivou knihu Útěk.

Reiserovi se na pozvání firmy Kodak přestěhovali do Anglie. Pro tuto firmu Arnošt pracoval v letech 1960 – 1982, vedl tam fotochemickou laboratoř a zabýval se fotoreaktivními polymery, speciálně ochranou fotografických barev před vyblednutím. Stál také u kolébky technologického využití polovodičů. Výsledky jeho výzkumu napomohly k jejich rozvoji a jsou používány dodnes.

Posléze ho pozvala brooklynská Polytechnická univerzita v New Yorku, aby na její fakultě vytvořil Ústav zobrazovacích nauk, jehož se stal ředitelem. Na této fakultě pak vyučoval dalších 30 let a jeho výukou prošlo nespočetně studentů. Během života napsal mnoho odborných článků, několik vědeckých knih a učebnic a získal

i několik hodnotných uznání a vyznamenání: Stal se členem Royal Institute of Chemistry (1968), obdržel od prince Charlese na slavnostní ceremonii čestný titul National degree of D. Sc., UK (1982), Votočkovu medaili České technické univerzity (1991) a Heyrovského medaili České akademie věd (2000).

Podrobně svou práci ve vědě zhodnotil v autobiografické publikaci Život s vědou 1939 – 2009, kterou vydalo Vydavatelství VŠCHT Praha pod záštitou Učené společnosti České republiky. Patronem publikace je prof. Rudolf Zahradník. (Knihu je možno volně stáhnout z internetu na stránkách Vydavatelství VŠCHT – stojí za přečtení!) Knihu autorovi u příležitosti jeho 90. narozenin slavnostně předala 21. 9. 2010 prof. Helena Illnerová, tehdy místopředsdkyně Učené společnosti ČR. (Mimochodem je dcerou Karla Laguse, autora knihy Město za mřížemi, který také přežil Terezín a Auschwitz.)

Arnošt Reiser přes veškeré své úspěchy a vysoká postavení zůstal vždy oblíbeným společníkem, nikdy se nevytahoval, každému rád poradil a pomohl. Byl to velký vědec a velký člověk.

Za Evou Weissovou-Grossovou

Dita Krausová

S Evou Weissovou jsme se znaly ještě z Terezína. Byla *betreuerkou* v L 410, učila děvčata rytmiku a tanec. Blíž jsem ji vlastně poznala, až když jsme se ocitly na stejném kavalci na bloku 6 v Birkenau. Měla vysokou horečku, byla zoufalá, a já jsem ji utěšovala. Bylo mi, jako bychom si vyměnily role, já ta dospělá a ona malá holka.

Z Auschwitzu se Eva dostala do jiného tábora, ze kterého utekla s kamarádkou Rutkou. Aby je nemohli odhalit, vypálily si obě dívky vytetované číslo žhavým kouskem uhlí. To už bylo ke konci války a děvčatům se podařilo skrýt se mezi Němci a tak se zachránit.

Krátce po návratu do Prahy jsem ji navštívila. Bydlela s několika děvčaty a už byla zamilovaná do Karla, svého budoucího manžela. Karel pocházel z Brna jako ona, válku přežil v anglické armádě. Uniforma mu moc slušela.

V roce 1949 jsme odjížděli společně s Evou a dalšími přáteli do Izraele. Po nějakém čase pak dorazil i Karel z Anglie, kde byl demobilizován. Usadili se spolu ve stejné vesnici, kde jsme žili i my. Na to, aby si najali byt, neměli peníze, tak si zařídili přístřešek v našem dřevěném kontejneru, ve kterém přicestoval náš nábytek. Karel, zkušený truhlář, v něm vyřezal okénko, měli tam postel, stůl a nějaké poličky. Přestože Karel našel ve vesnici dobrou práci, nechtěl zůstat v Izraeli, toužil zpátky do Anglie a Eva neměla na vybranou. Měli svatbu a odjeli. Můj muž jim dal adresu své tety, která žila v Londýně, a ta se jich ujala. Jejich tři děti, Helen, Janet a Steven, od ní dostávali dárky k narozeninám i za dobré známky na vysvědčení. Byla jejich *auntie* Ella.

Eva vedla skromnou domácnost, pečovala o zahrádku a hýčkala svého

milovaného manžela. Když zestárli, odstěhovali se do malého městečka na jihu Anglie, aby byli blízko dcery Janet. Brzy nato však Karel zemřel a Eva žila poslední léta sama, pracovala dobrovolně několik dní týdně v obchodě dobročinné organizace, který prodával darované zboží za levné ceny. Jejím úkolem bylo připravovat malé obálky se známkami pro sběratele a my všichni její přátelé, jsme jí posílali známky z našich dopisů.

Eva byla báječný člověk, chytrá, sečtělá, angličtinu ovládala skvěle, i když s českým přízvukem, milovala slovní hry, ale hlavně se hodně smála. Zemřela letos 1. července ve věku 92 let.

Bude nám scházet. Ještě dobře, že mám nahrávku rozhovoru, který s ní dělali Američané pro program *60 minutes* v roce 2008. Tak si aspoň mohu kdykoliv poslechnout její zvonivý a dobrosrdečný smích.

Čestná medaile manželům Klarsfeldovým

Michaela Vidláková (podle zprávy z internetu)

Manželé Klarsfeldovi, o jejichž návštěvě v Praze na výstavě *Osvětímské album* jsme psali v minulém čísle TI, obdrželi v červenci 2015 od vlády Spolkové republiky Německo Čestnou medaili. Byli tak vyznamenáni za neúnavnou činnost při hledání německých válečných zločinců. V roce 1984 je už vyznamenala francouzská vláda řádem Čestné legie.

Jak již bylo řečeno, jejich hlavním úspěchem bylo dopadení „lyonského řezníka“ Klause Barbieho za krutosti spáchané na Židech v době jeho působení jako lyonského šéfa Gestapa. Po odhalení v r. 1983 byl Barbie vydán z Bolívie do Německa, kde byl odsouzen na doživotí.

Neměli to vždy snadné a odvážili se leckdy jednat i dosti netradičně, jako když Beata uprostřed volebního boje ušetřila veřejně facku německému kancléři Kurtu Kiesingerovi, když mu předtím byla prokázána předválečná příslušnost k NSDAP. Nebo i dobrodružně, jako tomu bylo u Kurta Lischkeho, kterého se pokusili na vlastní pěst unést z Německa, aby byl postaven před francouzský soud, protože jako šéf pařížského Gestapa byl odpovědný za deportaci 75 000 Židů z nacisty okupované Francie. Klarsfeldovi byli však dopadeni německou policií právě v okamžiku, kdy se snažili Lischkeho dostat do nákladního prostoru auta. Nicméně díky jejich úsilí byl Lischke v Německu postaven před soud a odsouzen na 10 let vězení. Ze zdravotních důvodů byl však předčasně propuštěn a v r. 1980 zemřel.

Německé vyznamenání bylo Klarsfeldovým slavnostně předáno na německém velvyslance v Paříži.

Co se nevešlo do mimořádného čísla z prací žáků a studentů ze soutěže k Jom ha-Šoa

Auschwitz 7. 3. 1943

Drahá Lauro,

moc se mi po vás stýská! Od doby, co jsem sem byl přidělen, dny se nekonečně vlečou. Den za dnem je to horší a horší. Když se musím dívat na to, jak tu lidé umírají vysílením a nedostatkem jídla, tak bych se nejradši hanbou propadl. A já tu musím pracovat! Každý týden sem přivezou nový vlak s dalšími lidmi. Pokaždé rovnou z vlaku roztřídí lidi do skupin. Schopní a zdraví, kteří jsou pro ně užiteční k práci, jdou do tábora. Ti nevyhovující však chodí rovnou do připravených místností, kde jim pustí plyn a otráví je. Jsou jich tisíce. A ten pach z mrtvol je opravdu strašlivý.

Každý den tu probíhá stejný scénář. Stálé mučení, křičení, týrání a hlavně nedostatek jídla. Ta porce, která je jim přidělena, nemůže stačit ani pro malé dítě, natož pro dospělého člověka. Ráno malý kousek chleba, v poledne nechutná polévka a večer opět kousek chleba. Je to příšerné. Musím se dívat na to, jak se tu beznadějně lidé pokoušejí utéct z pekla, ale pokaždé to skončí stejně. Buď je rovnou zastřelí, což je pro ně nejlepší, nebo je utlučou před zraky ostatních. Pro výstrahu!

Doufám, že mě odsud brzy pustí. Opravdu je mi po vás smutno. Připadám si tu jako otrok já sám. Ale já musím hrát jejich hru. Nepřistoupím-li na jejich podmínky, neminul by mě stejný trest jako vězně. Okamžitě by mě zastřelili. Mnohdy musím dokonce ty nevinné, ubohé a hladové lidi také zbít, ale je to jediný způsob, jak přežít.

Stále musím myslet na tebe a na naše dcerky, a to mě tady drží při životě. Dávejte na sebe prosím velký pozor.

Musíte to zatím beze mne zvládnout. Já už se teď loučím.

Mám vás všechny moc rád. Prosím, zlikviduj tento dopis, mohly byste se dostat do problémů!

S láskou Váš Artur

Barbora Klapalová,

9. A, Základní škola a mateřská škola Křižanov

Osvětim 1942

Vážený čtenáři,

pokud čteš tento dopis, možná už nejsem mezi živými. Píší ho proto, abych popsal život v koncentračním táboře. Ze začátku jsme si mysleli, že jde jen o nějaké cvičení, ale nebyla to pravda. Vojáci nás nahnali do dobytčích vozů a někam nás vezli. Nikdo vůbec netušil, kam jedeme a proč. Když jsme přijeli po hrozné cestě v přeplněném voze, zavezli nás do nějakého tábora. Chtěli, abychom jim dali všechny cennosti a potom nás odvedli na ostříhání. Když s námi skončili, dostali jsme oblečení jako pro vězně. Označili nás čísly a Davidovou hvězdou.

A teď to chodí pořád dokola. Tvrdě se pracuje, jídlo nestojí zanic a je ho málo. Podmínky na spaní jsou hrozné. Všichni se mačkají, je nám zima a nemáme přikrývky. Pokaždé, když někdo onemocní, odvedou ho pryč. Nikdy se už nevrátí a nám je jasné, co se s ním stane.

Zrovna se mi naskytl tato chvíle, kdy zde mohu dopis zanechat. Doufám, že ho někdo nalezne a svět se dozví, co se tu děje.

Loučím se s tebou, neznámý příteli, a doufám, že nějak pomůžeš.

S pozdravem Fridrich

Michal Krejčí,

9. A, Základní škola a mateřská škola Křižanov

„Co člověk na tom světě?

Jen marnost, pouhý stín:

jak polní kvítí kvete

a klesá v hrobu klín.“

Ona

Slza spadla z Jejích hustých řas, strnulost zasáhla i temné, prázdné oči. Nemrkaly. Stála u dveří a s hlubokým zamyšlením se dívala do dalekého neurčita. Propalovala pohledem staré, nahnílé dřevo a Její zchátralá ruka starce lehkým pohybem pohnula zrezivělou klikou. Ruka tento známý předmět uchopila s pevnou vděčností. Stala se mostem spojujícím dva natolik vzdálené a zdánlivě nepropojitelné životy. Dalekou minulost – dětství s cizí, tolik nechtěnou přítomností. Zavřela oči a na mysl jí vytanul obraz otce s oddaným pohledem plným něhy ke své milované ženě. Obraz však náhle vystřídal jiný – otce s prázdným výrazem značící smíření s neodvratitelným koncem. Její tvář se zkroutila bolestí. Svou matku si v paměti našťestí uchovala jako láskyplnou ženu ještě plnou síly. Byla za to vděčná. Viděla-li by trýzeň v jejích upřímných očích, sežehlo by Ji to neuhasitelným žářem utrpení. Vzpomínky na poslední měsíce Jejího života zaplňovaly celou Její mysl a dívka se nedokázala soustředit na cokoli jiného.

Pomalým, ale plynulým pohybem pootevřela dveře a úzkým otvorem nasála pach, který se z místnosti, po dlouhou dobu zavřenou, dral ven. Dívčin nos si za měsíce Tam zvykl na mnohé nepříjemné vůně, ale i přesto byla dívka překvapená. Čekala povědomou vůni domova, na kterou se těšila, když se vracela po dlouhé cestě zpět domů. Vstoupila dovnitř a pohled na spoustu krámů poházených po zaprášené podlaze domu Ji vyděsil. Kdo to provedl? Co tady hledal?, vrtalo Ji hlavou. Nechápalá to.

Nevěděla o ničem, co se dělo během toho, co spousta židovských rodin z Jejího okolí byla deportována. Jejich domovy se staly pro ostatní obyvatele vesnice vidinou možnosti, jak se obohatit. Na cizím neštěstí.

Procházela místnostmi, které jakoby zalévalo umělé světlo, jež navracelo zaprášeným věcem nádech života. Dívce se vybavovaly vzpomínky díky každyčké věci, na kterou pohlédla. Tíha myšlenek jí podlomila nohy. Musela se posadit na proležené křeslo – jediný kousek nábytku, který zůstal. Bylo příliš těžké na to, aby ho někdo odnesl. Dolehla na ni únava, víčka ztěžkla, dech se zklidnil. Pomalu upadla do hlubokého spánku a mysl byla ponechána bolestně upřímným snům. Zdálo se jí o útrapách, které zažívala posledních třináct měsíců. Viděla všechny zbídačené tváře matek, kterým byly z náručí odtrhnuty jejich děti. Dívky a chlapce, sotva dospělé, příliš mladé na to, aby viděli tolik utrpení, které bylo na denním pořádku. Čas se odměřoval jinak než dřív. Morální hodnoty šly stranou. Z lidí se stávaly bytosti podobné zvířatům. Všichni byli svědky krutosti velitelů, ale i statečnosti některých, neprávem vězněných. Pohled na svět se všem nenávratně změnil. Už nikdy se na něj nepodívají stejně. Vše bude na dlouhá léta pokryto černým závojem. Dá spoustu práce tuto bolestně temnou clonu odložit a začít žít. Ne každému se to podaří. Ne každý bude mít tolik síly anebo odvahy uzamknout strašlivou minulost a otevřít se novým zítřkům. Světlo do jejich života nemusí znovu vejít. Život v nekonečné temnotě čeká mnohé.

Dívka se trhaně pohnula a návrat do reality byl jako pád do ledové vody – uvědomila si totiž, že se vůbec neliší od snů, které jí vracely nazpátek. Zlo jí provázelo i po návratu. Samota. Temná a srdcervoucí. Nekonečná. Všudypřítomná. Nechtěla zmizet. Nebrala ohledy na lidi kolem ní. Zastoupila jí v každý čas a v každém místě. Spojovala jí se strachem. Paradoxně – se strachem z lidí. Byla neschopná odlišit zlé od horšího. I přes všechno utrpení dosud nepoznala to nejbolestivější. Ztrátu *naděje*. Poslední lanko, kterého se noc co noc chytala. Noc co noc po něm šplhala a znovu jí strhávalo nazpátek.

Čekala... Na návraty. Na shledání. Stále čekala... Čas si krátila vzpomínkami – plné matu. Myslela si, že jen je jí nikdo nedokáže sebrat. Ale povedlo se. Čas je nepřítel. Nikdy nepracuje, jak bychom si přáli. Teď byl pro ni nekonečný. Nenáviděla ho. Odnášel naději v návraty nejbližších. Nikdo se nevracel. Nikdo jí nečekal, nevítal, neobjal.

Samota – tak temná až srdcervoucí. Stále se jí držela pevným stiskem vyrážející z ní poslední dechy ještě plné mastného popela. Nenávisť je nepřítel. Člověka odzbrojí a cloumá jeho city bez ohledu na rozum. Necítila ji. Necítila víc než nic. Byla plná prázdna, které jí sžíralo zevnitř. Tíha těla i mysli jí opět upoutala do starého, milovaného křesla. Víčka poklesla a dívka opět vplula do říše tolik nechtěných snů. Ale uvědomovala si, že se *nechce* probudit. Nechtěla se probouzet a žít s pocitem, že zůstala sama. Síly jí postupně opouštěly a ona se rozhodla. Rozhodla se neprobudit.

Tereza Adamcová, Mendelovo gymnázium v Opavě

ABECEDA

Dnes přišel čas odejít,
na svém kabátě mám číslo.
Až to mě vyvolají,
nacpou mě do vagonu,
kde není místo.
Slyším znít krutý hlas,
bojím se, ale jen malinko.
Věřím, že jednou
Němci ohnou svůj pas.
Má poslední myšlenka volá: Maminko!
Teď tu jen tak stojím,
až vyřčen bude můj osud.
Třesu se a stále nevím,
zda a kdy dostanu se odsud.
Stojím tu před temnou tváří,
co život můj má ve svých rukou.
Jeho tajemný pohled mé naděje maří,
krčím se před tou duší krutou.
Voják přede mnou ukázal do dále,
věděl jsem, co to znamená:
Můj život za bezcenný uznali.
Však cítil jsem, jak strach ze mne opadá.
Teď zemřu, vím to, ale jsem připraven.
Směřem ke smrti jdu, nohu před nohu dávám,

má mysl je klidná, jsem ochoten
nazvat to svým koncem a odejít v dál.
*Hana Hejhalová, 9. A,
ZŠ Kralupy nad Vltavou*

NÁVRAT

VRACÍM SE ZPĚT Z VÁLKY.
NIKDO NENÍ TU, JENOM
JÁ. RODINA MÁ MRTVÁ.
JSEM V PRÁZDNÉM DOMĚ SÁM
ČÍM TO JE?
ŽE NIKDO NA MĚ NEČEKÁ?
ČÍM TO JE? ŽE ČERNÁ
SMRT MI VZALA VŠE,
SÁM NEVÍM. PROSTĚ TO
TAK JE. CHUŤ ŽÍT
MĚ POMALU OPOUŠTÍ. UŽ TĚŠÍM
SE NAHORU, TAM, KDE JSOU
MÍ NEJBLIŽŠÍ
TAM, KAM SE
BRZO DOSTANU I JÁ.
VŠECHNO LEPŠÍ JE,
NEŽ DOŽÍT ŽIVOT SÁM.
MÁ DUŠE UŽ TAM STEJNĚ
JE. ČEKÁM JEN NA TO,
AŽ MOJE TĚLO SE
TAM DOSTANE. PAK

SNAD NAJDU KLID. PAK
SNAD BUDU ZASE
ŠŤASTNĚ ŽÍT...

*Jan Beránek, 16 let,
Vyšší odborná škola
a Střední škola, s. r. o.,
České Budějovice*

MILION DUŠÍ

Milion duší na jednom místě,
na místě, kde vládne hlad a utrpení,
kde zítřek bude ještě horší jistě,
odkud návratu už není.

Milion duší na jednom místě,
na místě, kde naděje se rychle vytrácí,
kde zoufalství je chlebem denním,
kde pod hákovým křížem hvězda krvácí,
kde smrt je vykoupením.

Milion duší na jednom místě,
kde cítit je zápach spálených kostí,
toť důsledek veliké zlosti
a snu o nadřazenosti rasy,
když šílenec zfanatizoval masy.

*Kristýna Uhlířová, 9. A,
Základní škola
a mateřská škola Křižanov*

Celosvětový sjezd Dubových v Trhovém Štěpánově u Vlašimi

Jana Dubová

To malé městečko se tohoto významného setkání dožilo již podruhé. Prvně se tak stalo v květnu 2012. Tehdy se příslušníci rodu sešli jako zcela neznámí lidé, teprve se otukávali a seznamovali, ale mladší generace se rychle vzájemně sblížila a vznikla krásná rodinná přátelství.

Druhé setkání se uskutečnilo 20. června 2015.

Před hotel Rabitt v Trhovém Štěpánově se sjížděla auta účastníků sjezdu a bylo velké vítání a objímání, pravá, nefalšovaná radost ze shledání! Někteří přijeli opravdu zdaleka: jeden z Izraele, manželé z USA a z Velké Británie a samozřejmě většina ze všech možných míst Česka. Celkem se této akce zúčastnilo 80 jedinců.

To celé zorganizoval přítel Karel Dub, který vypracoval rodokmen až k prvnímu z českého židovského rodu, nesoucího příjmení DUB. Wolf Jakob Dub přišel z Uhlířských Janovic do Trhového Štěpánova v r. 1785, usadil se

zde, a měl 4 syny. Tak tu vznikla početná větev rodu Dubů.

Poslední tohoto rodu, žijící ve Štěpánově, byla rodina Karla a Berty Dubových s dcerou Olgou a synem Gustavem. Celá rodina byla zavražděna nacisty v Osvětimi. Byli svými sousedy oblíbeni, zvláště půvabná a milá Olinka, a tak na jejich památku upravili zpustlý židovský hřbitůvek do jeho bývalé krásy a stále o něj pečují.

Po zajímavém vyprávění Karla z historie rodu, nastala volná zábava, obdivování malých i větších dětí, rozdávání plaket pro juniora a seniora

a konečně přípitek na shledání a výborný oběd. A po obědě jsme se všichni na ten starý hřbitůvek šli podívat a na tomto památném místě jsme se nechali vyfotografovat. Trochu jsme zmokli, a tak celý sjezd končil dlouhým loučením zase v hotelu u káfička se slibem opětného setkání za tři roky. U mě, seniorky, už to není tak úplně jisté...

A zase se nastupovalo do aut, objímání, mávání a dobrý pocit, že někde, blízko nebo daleko, žijí členové rodu, kteří přežili šílenství holocaustu, a jejich děti i vnoučata...

Zájezd do Františkových Lázní

Anna Lorencová

„Stejně letos jako loni“ (nesedím si, „ce pod jabloní), ale měla jsem to štěstí znovu se zúčastnit týdenního pobytu ve Františkových Lázních, užívat si krásného počasí a půvabů lázeňského města s nádhernými, dokonale pěstěnými parky a zahradami, lázeňskými koncerty včetně (nepříliš povedeného) jazzového koncertu, který provedli hudebníci z Karlových Varů.

Program zájezdu byl demokraticky volný, každý si mohl vybrat, co bude dělat, jakého společného programu se zúčastní, nebo zda zvolí jinou činnost podle svého zájmu a rozpoložení.

Ubytování bylo dokonalé („pervočidní“, jak by řekl pan Kaplan, který měl „čidu rád“). Každý měl možnost bydlet sám v pokoji s vlastní

koupelnou a sprchou i s téměř už nezbytnou televizí. Nadto jsme ještě měli možnost využít každodenní lázeňskou péči, zdravotní procedury podle vlastní potřeby, rozmanité koupele, cvičení, masáže, atd. Ranní cvičení od sedmi do osmi hodin bylo dobrovolné.

A k tomu ještě možnost různých zájezdů, rovněž podle vlastního výběru. Někdo si zvolil krátký výlet do blízkého německého městečka, které jsme si prohlédli a navštívili i nádhernou knihovnu se zajímavými ručně vyřezávanými dřevěnými figurkami. Počasí bylo příznivé, a tak jsme výlet ukončili na zahrádce před cukrárnou.

Cestou do Německa jsme měli možnost prohlédnout si zcela unikátní

kostelíček, nízkou kruhovou stavbu, uvnitř s bohatou (snad až příliš) výzdobou, která zcela neodpovídala ojedinělé a téměř strohé stavbě.

Při cestě do Františkových Lázní jsme se zastavili v zajímavé dílně, kde se vyráběly rozmanité vitráže, počínaje drobnými ozdobami, až k nádherným velikým plochám oken, lustrů atd., které jsme si mohli i zakoupit.

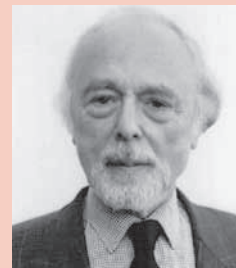
Ve večerních hodinách jsme se obvykle věnovali „těžkému hazardu“ v podobě žolíků a scrable.

Nelze při této příležitosti nepoděkovat Svazu důchodců Prahy 9, který zájezd organizoval, a naší kamarádce Editě Kosinové, která se o nás pečlivě po celou dobu starala.

INFORMACE – VZKAZY – VÝZVY – PROSBY

Ve věku 89 let zemřel v Ženevě

posledního května letošního roku Tom Luke (Löwenbach), jeden z Birkenau Boys. Narodil se v Hronově, byl deportován do Terezína a do Osvětimi. Přežil pochod smrti a po válce emigroval. Ve Švýcarsku pracoval v Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky. Byl pilným dopisovatelem našeho časopisu a o svém životě vyprávěl v č. 39 v červnu 2007 a v čísle 49 v listopadu 2009, zajímavá byla jeho úvaha *Holocaust je židovský výmysl* (č. 38, březen 2007).

Dobrý den,

ráda bych vás požádala o zveřejnění inzerátu. Poradila mi to paní Anna Frýdlová z Hagiboru.

Hledáme dědečka, o kterém s jistotou víme, že je z maďarské židovské rodiny. Je mu kolem 90 a žije v Praze. Chápu, že to zní poněkud bizarně, níže přikládám trochu podrobnější vysvětlení. Zkoušeli jsme již různé cesty, ale zatím bezúspěšně. Proto podáváme inzerát v maďarštině v tomto znění:

Keressük a nagyapánkat. Ismerte a Cieslar családot és a mi közeli rokonunk? Nagyon szeretnénk megismerni Önt. Kérjük, lépjen kapcsolatba velünk. Elérhetőségünk: Olga Cieslarová – 773 196 619

Bližší vysvětlení:

Hledáme našeho pravého dědečka, o kterém víme s jistotou, že je maďarský žid (resp. jeho předkové byli maďarští židé), pravděpodobně žil v emigraci, nyní je v Praze a bude mu 90 let.

Našemu známému se v červnu stala tato věc: Jel v tramvaji a do telefonu řekl jméno mé maminky, Evy Cieslarové. Najednou k němu přistoupil starý pán a zeptal se ho, jestli zná rodinu Cieslarových, rodinu nedávno zemřelého filmového kritika Jiřího Cieslara. Náš známý odpověděl, že ano, že je celoživotním rodinným přítelem. Tento starý pán si sedl před něj a řekl mu: „Kdysi jsem slíbil Miluš (pozn - domácí jméno mé též již zemřelé babičky, tj. matky mého otce), že to nikdy neřeknu. Ale je mi devadesát, brzy zemřu a nechci si to vzít do hrobu. Jsem otcem Jiřího Cieslara.“ Nedal na sebe kontakt, že je to pro něj

nečekaně emoční situace, a ještě řekl, že jeho otec byl maďarský žid. Vystoupil na Masarykové nádraží a zmizel. Od té doby se sourozenci přemýšlíme, jak ho vypátrat. Všichni jsou již dlouho po smrti. Má babička 8 let, otec 10 let, dědeček 13 let.

Příběh je natolik bizarní, že nás nenapadá nic jiného, než že je pravdivý. V mnohém to navíc dokresluje rodinnou historii. Náš otec se celý život zajímal o židovskou kulturu, jeho celoživotním zájmem byl film Daleká cesta od Alfreda Radoka, často o něm psal a přednášel. Také si o něm všichni mysleli, že je žid, ale nikdy na židovské kořeny nepřišel, ač po nich pátral. Velmi bychom toužili ho poznat a věříme, že i on by byl rád, nicméně se třeba obává naší reakce. Pro nás je představa, že žije tak blízký příbuzný našeho otce, úžasná a dojemná.

Srdečně zdraví Olga Věra Cieslarová, tel. 773 196 619

Vážení,

obdržela jsem mimořádné číslo časopisu TI. Vždy vše čtu s velkým zájmem. Tentokrát se vám však podařilo vydat číslo, v němž bylo možno číst bolest jiných tak, jako by to člověk sám prožíval. Žádný z nás přeživších neměl v těch dobách na růžích ustláno. Ale číst práce mladých lidí, kteří nic z toho neprožili a přesto dokázali vystihnout pocity nás přeživších, to mne skutečně dojalo.

Blahopřeji k vydání!

Helena Krouská

Brundibár v Uruguayi

V červenci letošního roku se v Divadle Sodre v Montevideu konalo představení dětské opery Brundibár. Představení se zúčastnila přeživší Ella Weissbergerová, „kočička“ z někdejšího terezínského nastudování.

Večerní škola Tomana Broda v Jáchymce

Problematická místa novodobých českých dějin

Institut Terezínské iniciativy vás zve na cyklus podzimních přednášek pamětníka holocaustu a historika Dr. Tomana Broda o fenoménech moderních českých dějin, které jsou často nahlíženy převážně jednostranně a brání tak náhledu v širších souvislostech důležitých pro orientaci v současném dění. 10. listopadu 2015 od 18 hodin v Jáchymově ulici 3, Praha 1. Program se skládá ze dvou částí: úvodní přednáška Dr. Tomana Broda, ve které nastíní své hlavní teze, a následná diskuse s účastníky u kulatého stolu. Program moderuje Peter Sokol.

POZVÁNKA

**Už dnes vás zveme
na sněm Terezínské iniciativy,
který se koná v neděli 10. dubna 2016
v hotelu DUO v Praze
(Teplická 492, Praha 9).**

**Zahájení v 10.00 hodin,
prezence od 9.15 hodin.**

Izraelský prezident v Terezíně

Dagmar Lieblová

V rámci státní návštěvy v České republice zavítal izraelský prezident Reuven Rivlin s chotí dne 22. 10. 2015 v doprovodu prezidenta Miloše Zemana do Terezína. Na Národním hřbitově delegaci očekával ředitel Památníku Terezín Jan Munk, zástupce hejtmana Ústeckého kraje Stanislav Rybák, starosta Terezína Daniel Trapani, zemský rabín Karol Efraim Sidon, litoměřický biskup Jan Baxant, tajemník FŽO Tomáš Kraus, předseda FŽO Petr Papoušek a předsedkyně Terezínské iniciativy.

Za vojenských poct pak oba prezidenti položili na Národním hřbitově věnce. Izraelský prezident s chotí a svým doprovodem se pak odebral ještě na židovský hřbitov. Tam položila izraelská delegace věnce u menory a prezident pak zasadil spolu s Helgou Hoškovou stromek. Modlitby El mole rachamim přednesená panem rabínem a Kadiš přednesený prezidentem Rivlinem návštěvu zakončily.

**Terezínská
iniciativa**

Vydává Terezínská iniciativa, Jáchymova 3, Praha 1. Telefon: 222 310 681, e-mail: terezinskainiciativa@email.cz.

Redakční rada: Eva Fantová, Doris Grozdanovičová, Anna Lorencová, Michal Stránský, Michaela Vidláková

Bankovní účty: v CZK: 59433011/0100, v USD: 348331234555011/0100

Číslo 77 vyšlo v listopadu 2015.

MK ČR E 10779